

Appeltaart bakken, Makkie beuren

26-06-2012

Lees ^β

Print

DO IT OURSELVES: MAKKIE, DE LOKALE MUNT

Rond het Makassarplein, een voormalige Vogelaarwijk in de Amsterdamse Indische Buurt, valt sinds kort wat bij te verdienen. Geen Euro's, maar Makkies, een eigen munt voor de buurt. Bewoners verdienen ze door elkaar te helpen met de boodschappen, tuintjes te schoffelen en trapportalen te vegen. Het moet de buurt schoner en socialer maken, en vooral die mensen aanspreken die nog niet actief zijn als vrijwilliger. Het stadsdeel Oost, dat substantieel moet gaan

bezuinigen, laat het beheer van de buurt steeds meer in handen van haar bewoners.

SASKIA NAAFS EN RENS OVING

 Tweeposten 2

 Like 19

 +1 0

 Stuur door

Op het Makassarplein is een informatiemarkt voor buurtbewoners. Marokkaanse, Surinaamse en Nederlandse jochies doen mee aan het voetbaltoernooi. Ondanks een frisse twaalf graden, heeft een ijscoke zich strategisch tussen de twee trapveldjes opgesteld. De hele middag staat er een lange sliert kinderen te wachten op een ijsje voor vijftig cent of een halve Makkie.

Een klein meisje met grote brutale bruine ogen, een groen trainingsjackje en een roze pet schuin op haar hoofd, stapt op de Makkie-kraam af. Zij en haar grote zus willen Makkies. 'Daar moet je eerst voor werken. Ga maar een half uurtje flyeren.' 'Dat wil ik niet!' zegt de oudste, met een voetbal onder haar arm en plakkerige haren over een bezweet voorhoofd. 'Ik wel.' De jongste zus grist een stapeltje flyers weg, is binnen twee minuten terug en houdt haar hand op. Haar moeder komt erbij staan. 'Ze heeft ze echt allemaal uitgedeeld. Ik heb het zelf gezien', bezweert ze. Het meisje krijgt een halve Makkie.

'De Makkie is net even dat extra zetje om mensen over te halen elkaar te helpen en iets goeds te doen voor de buurt', zegt projectleider Feye van Olden. De antropoloog is een

Do it ourselves

Als de overheid zich terugtrekt doen we het zelf wel. Dat is de leidende gedachte van allerlei nieuwe burgerinitiatieven: van selfmade daklozenopvang tot woongroepen voor ouderen. Zelfredzaamheid is het toverwoord. Voor *De Groene Amsterdammer* van **deze week** gingen 22 studenten van de opleiding journalistiek van de Erasmus Universiteit Rotterdam het land in om een beeld te krijgen van zelfredzaamheid in de praktijk. Op het Groene LAB publiceren we de komende week elke dag een artikel rond dit thema.

betrokken bewoner en zit in meerdere buurtorganisaties. De **Makkie** is een voorbeeld van een lokaal tijd-geld systeem. Buurtbewoners krijgen betaald in Makkies wanneer ze boodschappen halen voor een buurvrouw, of helpen met de belastingaangifte van hun buurman. Een halve Makkie voor een half uur werk, een hele voor een uur. Onderling moet een levendige ruilhandel ontstaan. Met het buurtgeld kun je ook terecht bij de bioscoop, de kringloopwinkel, de kunstuitleen en het zwembad. Van Olden: 'Wij gaan natuurlijk alleen in zee met ondernemers die wij interessant vinden. Het is niet de bedoeling dat je met je Makkies naar de McDonald's gaat.'

Belonen voor goed gedrag

In de Indische Buurt wonen relatief veel langdurig werklozen, grote allochtone gezinnen, en geïsoleerde ouderen. Bewoners moeten het steeds meer zelf gaan doen in deze 'krachtwijk'. De inmenging van ambtenaren en welzijnswerkers wordt wegbezuinigd. Bewonersinitiatieven als de Makkie worden omarmd. 'Minister Vogelaar heeft de "buurtbewoners moeten het zelf gaan doen"-gedachte geïntroduceerd. Het stadsdeel steekt in het eerste jaar nog voor een-vijfde deel geld in dit project. Maar de invulling laten ze gelukkig heel erg aan ons over', zegt Van Olden. 'Bewoners kunnen geen consument meer van de overheid zijn', zegt participatiemakelaar Rob van Veelen, van stadsdeel Oost. 'Ze moeten het zelf gaan doen. Er liggen plannen van zeven bewonersorganisaties om de Indische Buurt op sociaal en groen vlak te gaan beheren. Door de bezuinigingen ontstaat er meer ruimte voor zelfbestuur. Ik heb de bewonersorganisatie in contact gebracht met stichting Qoin.' Het is een voorbeeld van de meer faciliterende rol die het stadsdeel inneemt.

Stichting **Qoin**, een organisatie die 'lokaal geld'-projecten in Nederland en Engeland ondersteunt, verzorgt de Makkiebiljetten en levert de software voor het online handelen. De bewoners moeten het project draaiende houden. 'Je wilt mensen niet alleen aanspreken op hun eigen motivatie, maar ze ook belonen voor goed gedrag', legt mede-oprichter van Qoin, Rob Van Hilten uit. Hij hoopt dat meer mensen hun burens gaan helpen omdat ze Makkies kunnen verdienen.

De leefbaarheid versterken kan in de Indische Buurt geen kwaad. De wijk wordt gerenoveerd en juist dan ligt verloedering op de loer. Daarom doet woningcorporatie Eigen Haard mee. Wijkcoördinator Annemiek Fokkens: 'Het is wel een probleem om winkeliers te vinden waar je de Makkies uit kunt geven. Een slager denkt toch: wat moet ik met die Makkies? We zoeken ondernemers die een maatschappelijk belang dienen, zoals de kringloopwinkel. We zijn ook bezig met KPN, om een aantal Blackberries van hen over te nemen. Jongeren kunnen dan met Makkies een Blackberry kopen. Zo leren ze sparen.'

De jongeren hebben vooral interesse in de bioscoop. Als een lopend vuurtje gaat het rond dat er Makkies uitgedeeld worden. 'Waar kan ik dat doen? Zorgen voor zieken en ouderen?' vraagt een veertienjarig meisje, met sluik rood haar en een bril. Zij en haar vriendin dragen strakke spijkerbroeken en bontkraagjes. Ze wonen in een zijstraat van het Makassarplein. 'We zorgen al voor een zieke buurman. Die heeft net een hartoperatie gehad', legt het roodharige meisje uit. 'Zullen we meedoen?' vraagt ze aan haar vriendin. Ze krijgt een halve Makkie wanneer ze zich aanmeldt. 'Dan kun je een ijsje gaan halen.' 'Nee, ik ga sparen voor de film', zegt ze resoluut.

Ruilhandel voor een betere wereld

De Makkie is een vorm van een **Lokaal Economisch Transactiesysteem** (of Local Exchange Trading System), LETS. Nederland telt ongeveer honderd van deze netwerken. Deelnemers betalen in Pegels, Eco's, Noppes, Zonnetjes, Knopen of Stenen en nu dus ook in Makkies. Met hun eigen vorm van geld proberen deelnemers door ruilhandel het gemeenschapsgevoel te bevorderen. Gebruik maken van de capaciteiten in de buurt en het persoonlijke contact in transacties terugbrengen. Een werkloze bouwvakker kan best de gootsteen van zijn buurvrouw ontstoppen. Zo leert hij niet alleen zijn burens kennen, maar verdient hij ook nog iets.

Het idee van LETS ontstond in Comox Valley, Canada. Een gebied dat in de jaren tachtig kampte met hoge werkloosheid. Om de lokale economie weer op gang te krijgen werd een ruilhandelsysteem bedacht. Bewoners gingen elkaar betalen in

diensten en producten in plaats van de Canadese Dollars die ze niet hadden. Het experiment zou de blauwdruk gaan vormen voor LETS wereldwijd. In de jaren tachtig en negentig kwamen overal in de westerse wereld vergelijkbare initiatieven op. En de ambities waren hoog. De alternatieve economieën moesten mensen uit de armoede en hun sociale isolement halen en de saamhorigheid versterken. Ook zou het bestaan van een alternatief betaalmiddel regionale economieën weerbaarder moeten maken tegenover de globaliserende wereldeconomie. Rob van Hilten van Qoin: 'De euro is voor 98% gebaseerd op schuld omdat we de gouden standaard hebben losgelaten. Die schuld wordt nooit ingelost.' Voor Van Hilten is de financiële crisis dan ook een zegen: 'In 2009 ging Lehman Brothers onderuit. Een periode in de economie waar we van gedroomd hebben! Nu is het moment om het systeem te wijzigen. Overheden kunnen dat niet. Het moet van onderop komen.'

Kleinschaligheid

Het idee is dat LETS aan deze verandering kunnen bijdragen, maar in de praktijk blijkt dit lastig. 'Het probleem is dat veel bedrijven er niet in mee kunnen draaien, want die moeten ook gewoon euro's verdienen', zegt Guus Peterse van STRO, een organisatie die alternatieven voor het geldsysteem ontwikkelt. De aangeboden diensten hebben vaak een hobby-achtig karakter. Reiki-massages en appeltaarten. Het is leuk, maar het heeft niet de potentie om de economie te verbeteren.'

LETS-projecten blijven dus klein. Volgens Corine Hoeben, die promoveerde op LETS, is dat niet zo gek: 'Een kapper moet je bijvoorbeeld eerst in het ruilaanbod opzoeken. Dan moet je een afspraak maken en onderhandelen over de prijs. Vervolgens moet je er nog naar toe. Tijdrovend, zeker als je het vergelijkt met de kapper om de hoek waar je gewoon binnenloopt, om daarna je andere boodschappen in het winkelcentrum te doen.' Omdat vraag en aanbod moeilijk samenkomen, is de impact van de ruilnetwerken beperkt. Hoeben: 'De economische invloed van LETS is in Nederland zelfs nooit echt onderzocht, omdat bij onderzoek in het buitenland bleek dat deze te verwaarlozen is.'

Dorpsgevoel

In vergelijking met het reguliere geldverkeer kosten de alternatieve ruilsystemen veel tijd en moeite. Maar er is hoop voor de Makkie, want er zijn netwerken die er al bijna twintig jaar in slagen zelfredzaamheid te creëren. Een voorbeeld is betaalmiddel de Noppes in Amsterdam Oud-West. Opgericht in 1993 en een van de oudste en grootste actieve ruilkringen in Nederland. Rond de eeuwwisseling waren er 1100 deelnemers. Inmiddels is het ledental gehalveerd.

Ellen Knoop is met haar twaalf jaar lidmaatschap een oudgediende binnen Noppes. 'Ik ben ooit begonnen omdat er veel klusjes in huis waren die ik niet zelf kon doen. De meeste klusjes zijn nu wel gedaan. Ik heb gitaarles gehad en ik ben met Noppes op vakantie geweest naar Friesland. Dat is toch mooi meegenomen.' Voor Knoop, een part-time secretaresse, zijn de Noppes een aanvulling op haar inkomen. 'Ik heb een paar jaar geleden een elektrische fiets gekocht voor 300 Noppes. Dat was mijn grootste aankoop, voor euro's had ik die nooit gekocht.'

'Vóór Noppes is wel geprobeerd om andere ruilnetwerken op te zetten. Dat mislukte omdat erop werd gehamerd dat het een manier was om mensen uit de armoede te krijgen. Als je de economische kant van dit soort initiatieven benadrukt, dan slaat het niet aan', zegt Corine Hoeben. Het sociale aspect van het ruilen is voor deelnemers belangrijker dan het economische voordeel. Dat geldt zeker voor Ellen Knoop: 'Na twaalf jaar kan ik me een leven zonder Noppes niet meer voorstellen. Door de kleinschaligheid is het net een dorp in de stad.' Ook Catherina Groenendal uit Groningen bevestigt het saamhorigheidsgevoel: 'Twaalf jaar geleden begon ik met oppassen bij een jong gezin. Inmiddels is hun zoontje twaalf. Ik kom op iedere verjaardag.' Al achttien jaar worden er bij De Keerkring, zoals LETS in Groningen heet, vriendschappen besloten met Eco's. 'Bij ons doen relatief veel minima, gescheiden mensen en moeders mee. Het is gewoon een leuke manier om vrienden te maken. En je kunt altijd een massage krijgen of een potje huisgemaakte jam kopen.'

Helpende huisvrouwen

In Amsterdam Oost zijn het met name huisvrouwen die meedoen aan de Makkie. 'Vrouwen helpen eerder. Ze halen boodschappen voor hun burens, maken schoon voor ouderen. Dingen die ze toch al deden', zegt Shazia Ishaq van de Stichting Maatschappelijke Ondersteuning en Integratie (MOI), een welzijnsloket aan het Makassarplein. Ishaq kon zichzelf net een salaris betalen. Haar vrijwilligers werkten voor liefdadigheid. Nu betaalt ze hen met Makkies. 'De Makkie is een beloning. Mensen vinden het fijn om waardering te krijgen. Voorheen voelde ik me schuldig als ik mijn vrijwilligers niets kon betalen', zegt ze. Stichting MOI heeft al meer dan 200 uur aan Makkies uitgedeeld voor klusjes. Maar de huisvrouwen besteden hun zuurverdiende Makkies niet aan het museum, de kunstuitlen of een fitnessles. 'Ze sparen ze op. Ze wachten tot ze ermee kunnen betalen bij de supermarkt', zegt Ishaq. Over kortingen met Makkies wordt nog onderhandeld met twee supermarkten.

Op het Makassarplein schuifelt een donkere vrouw met hoofddoekje en kinderwagen voorzichtig dichterbij. 'Ik ben op zoek naar een kapper. Ik heb veel kinderen. Zes kinderen', zegt ze terwijl ze de mond van haar zoontje schoonveegt. Van Olden wil haar ter plekke een online profiel aan laten maken. 'Bent u handig met internet?' vraagt hij. 'We hebben alleen deze maand nog internet, daarna wordt het afgesloten.' Van Olden schrijft op het stoepbord: 'Kapper gezocht.' 'Dat vind ik dus lastig. Eigenlijk wil ik haar nu gewoon drie Makkies geven, dan kan ze beginnen met ruilen.'

De kroketten bij het naastgelegen kraampje van The Cooking Ladies kosten een halve Makkie. 'Waarom zijn ze zo duur?' vraagt een oudere vrouw met een korte grijze coupe en stevig windjack. Ze heeft trek, maar geen Makkie te makke. Dan bedenkt ze dat ze nog sla-plantjes over heeft. Luut Dingemans, student Future Planet Studies en Europees recht, heeft wel interesse in sla. Hij houdt van eetbare tuinen. „Ik heb een balkon met radijsjes en tuinbonen en ik werk in de tuin van mijn moeder en schoonmoeder. Dingemans wil wel meedoen met de Makkie: 'Ik vind het leuk om mijn burens te leren kennen en actief te zijn in mijn wijk. Ik wil mensen graag helpen met

tuinieren. Mijn vriendin en ik kunnen ook oppassen, maar daar verdienen we al geld mee.' Hij krijgt een Makkie van Van Olden voor het ter plekke aanmaken van een online profiel. 'Kreeg ik niet ook nog een Makkie omdat ik jou heb uitgelegd hoe het werkt?' Dingemans houdt zijn hand op. Van Olden trekt nog een halve Makkie uit zijn broekzak.